

Det mexikanska Nya Jerusalem

Magnus Lundberg

Den 6 juli 2012 demolerades och brändes en skola i den mexikanska delstaten Michoacán. Skolan låg vid ett samhälle som heter Nueva Jerusalén – Nya Jerusalem – vilket är säte för en religiös rörelse som grundades nästan fyrtio år tidigare. Orsaken till dådet var att gruppen menar att den statliga skolan, som legat strax utanför staden i sex år, var ett djävulens påfund, som hotar allt de tror på och verkar för. De ser sig själva som det perfekta teokratiska samhället och den enda platsen som kommer att räddas vid jordens förestående undergång, och menade att de agerat på direkt uppmaning av jungfru Maria. Detta är den senaste i en lång rad våldsamma händelser som haft sitt ursprung i den millenaristiska komuniteten som idag har cirka 3000 invånare, men som tidigare varit betydligt större. Under årens lopp har stora skaror invånare drivits ut, men många av dessa har bosatt sig i närheten av den heliga staden och det var framförallt dessa som utnyttjade skolan.

Nya Jerusalem har sina rötter i den romersk-katolska kyrkan, och ser sig som de enda sanna katolikerna, men de har redan från början haft trosuppfattningar som skiljer sig avsevärt från den moderna kyrkans lära, och dessa skillnader har bara ökat med tiden. Samhället har sin upprinnelse i en vision som en kvinna, Gabina Romero (1920-1981), fick år 1973 när hon promenerade vid ett fält i närheten av Puruarán i centrala Michoacán. Jungfrun, som framträdde i form av Vår Fru av Rosenkransen, sade till Romero att det var hennes uppdrag att etablera ”den heliga rosenkransens tro” på platsen, eftersom världen var på väg mot sin snara undergång. Jungfrun gav henne vatten att dricka och detta symboliserade det nya förbundet mellan Maria och Gabina Romero, och i förlängningen mellan jungfrun och de utvalda. För att mänskligheten skulle kunna vörda jungfrun på rätt sätt önskade hon att ett kapell skulle byggas på platsen, och jungfrun uppmanade Romero att gå till Nabor Cárdenas, präst i Puruarán, och övertyga honom om detta. Jungfrun talade också om att Gabina Romero i fortsättningen skulle kallas Mamá Salomé och att Cárdenas skulle heta Papá Nabor.

Historien om den första mariavisionen i Puruarán liknar många andra 1800- och 1900-talstraditioner. Platsen för den första upplevelsen var rural och ekonomiskt och socialt

marginaliserad. Det fanns knappt skolor i Puruarán och sjukvården var dåligt utvecklad. De flesta invånare var daglönare på sockerrörplantager eller småbönder som odlade majs. Enligt de moderna mariatraditionerna är de som mottar uppenbarelser ofta enkla och fromma kvinnor eller flickor. Gabina Romero var en fattig kvinna som varken kunde läsa eller skriva och hon ansågs vara en *beata*, en mycket from kvinna. I de flesta traditioner är personerna vid tiden för den första visionen sysselsatta med vardagliga ting som att plocka blommor eller vakta boskap. Romero var ute och tittade till fälten när hon träffade jungfrun. Enligt traditionerna träder jungfru Maria plötsligt, utan förvarning, in i historien och visar sig och samtalar med personen. Jungfrun uppmanar vanligen henne att se till att platsen blir centrum för mariavördnad och att en helgedom byggs där. Uppenbarelsen utanför Puruarán var därför närmast arketypisk och den inledande visionen kom att följas av många andra med samma grundtema.

Prästen i Puruarán, Nabor Cárdenas Mejorada (1910-2008), som tidigare varit mycket aktiv inom katekesundervisningen bland de fattigaste invånarna, var i början av 1970-talet desillusionerad och chockad över de senaste årens reformer i den romersk-katolska kyrkan. Andra Vatikankonciliet och framförallt reformen av mässordningen hade gjort honom upprörd; den Tridentinska riten av år 1570 var evig. Han kände inte igen sin kyrka och kunde omöjligen tro att påven Paulus VI med vett och vilja förstört allt som kyrkan hade stått för genom historien. Cárdenas, påverkad av mindre grupper av traditionalister i samtiden, menade därför att den påve som framträdde i offentligheten, och som godkände konciliebesluten och den nya mässordningen inte var den riktige Paulus VI. Denne var i själva verket fånge i Vatikanen, och judarna, frimurarna och kommunisterna i kurian hade lejt en man som var lik honom för att få igenom sina illvilliga planer, som syftade till att göra hela världen och kyrkan kommunistisk och frimurerisk. Tankarna hade inte minst fått spridning genom den mexikanska nunnan María Concepción Zúñiga López (1914-1979), som hade bott i Zamora, Michoacán och grundade kongregationen Mínimas Franciscanas del Perpétuo Socorro de María, vilken dock inte blivit officiellt godkänd av den romersk-katolska kyrkan. Hon hävdade att hon kring år 1970 hade fått himmelska budskap som berättade att påven utnyttjades på detta sätt. Idéerna spreds snabbt i traditionalistiska kretsar, inte minst i Latinamerika och Förenta staterna.

Historien som Gabina Romero, Mamá Salomé, berättade om jordens snara undergång och nödvändigheten av omvändelse stämde mycket väl in i Cardenás' världsbild och han – nu

känd som Papá Nábor – litade fullt och fast på henne. Han lyckades få ekonomiskt och praktiskt stöd av grupper på orten och kapellet, La Ermita, kunde slutföras på fem månader. När kapellet var färdigbyggt meddelade jungfru Maria att hon den 1 januari 1974 skulle ta sin boning i en bild av Vår Fru av Rosenkransen som placerats där. Hon skulle alltså vara fysiskt närvarande i kapellet för att leda de utvalda under de sista åren av världens existens, som förutsades till år 1980. Från sin nya plats fortsatte jungfrun att lämna budskap till Mamá Salomé och dessa vidarebefordrades av Papá Nábor till alla som ville lyssna. Det är helt klart att han var ansiktet utåt, även om hennes roll som medium var oundgänglig för att komuniteten skulle få del av budskapen från jungfrun. I sina budskap berättade jungfrun att hon med Guds tillåtelse vistats på jorden sedan 1954. Sedan dess hade hon rest till olika vallfärdsorter för få människor att omvända sig, men det var först då hon kom till Puruarán som någon lyssnade på henne.

Den nya kulten fick först en lokal utbredning, men bland anhängarna fanns personer som senare verkade som missionärer över hela Mexiko och även bland mexikaner i Förenta staterna. De spred budskapet och organiserade pilgrimsfärder. Attraherade av berättelserna reste stora folkmassor till Puruarán och med tiden kom grupper av pilgrimer att bosätta sig vid La Ermita, som blev en stor by eller en liten stad. Jungfrun förklarade att platsen i fortsättningen skulle kallas Nueva Jerusalén. Från början understöddes kulten av det traditionalistiska St. Pius X:s prästbrödraskap, som mellan 1973 och 1976 tryckte upp budskapen och distribuerade dem. Sällskapet understödde också komuniteten med pengar, mat och präster, men samarbetet tog tvärt slut när en av SSPX-prästerna kritiserade innehållet i några av jungfruns budskap och utsattes för hot av invånarna.

Antropologen Miguel C. Leatham, som är den enda forskare som gjort längre fältstudier i Nueva Jerusalén, har undersökt vilka som pilgrimsvandrade till La Ermita under 1970- och 1980-talet och varför vissa grupper valde att stanna där. De som drogs till Nueva Jerusalén var enkelt folk från de fattigaste delstaterna i Mexiko (Hidalgo, Guerrero, Oaxaca, Chiapas och Morelos), vilka betraktade platsen som ett hopp i en hopplös värld. Intressant nog kan dessa personer endast i mycket liten utsträckning betraktas som fromma innan de kom till Nueva Jerusalén. I själva verket var vissa inte ens döpta och de flesta hade mycket begränsade kunskaper i katolsk troslära och gick sällan eller aldrig i mässan. De hade ofta bott i så lantliga, marginaliserade trakter att de knappast träffat någon präst och de flesta av dem var indianer eller mestiser. De viktigaste skälen som fick dem att lämna sina hem bakom sig och

bege sig till Nueva Jerusalén var omvändelse: att lämna ett syndfullt och fattigt liv bakom sig. Män angav att de på hemmaplan förväntades dricka mycket. De ville komma bort från missbruket, och kvinnorna ville hålla sina män och söner borta från supande, våld och otrohet. I Nueva Jerusalén var alkohol totalförbjuden och de moraliska riktlinjerna ytterst tydliga. Leatham påpekar att Nueva Jerusaléns lära är eklektisk. Den innefattar tankar från den internationella traditionalistiska diskursen, till exempel tron på jordens snara undergång och att påven hålls fånge av sina närmaste män. Men kulten har också högst folkliga drag, som att helgon verkligen kan vara närvarande i bilder, samt betoningen av jungfru Maria och det frekventa bruket av rosenkransen.

Som mest bodde 8 000 – 10 000 människor i Nueva Jerusalén och de levde under synnerligen prekära omständigheter. Där fanns ingen skola, ingen sjukstuga, inget avloppssystem, inga radioapparater eller telefoner, endast en brunn och otillräckligt med mat. Hälsoläget var allvarligt och bland annat drabbades människor av lepra och tyfus. Den heliga staden hade sitt eget polisväsen, utan kontroll från den mexikanska staten eller delstaten Michoacán. Polisväsendet hade framförallt till uppgift att kontrollera att invånarna deltog i fromhetsövningar, som präglade hela dagen. Straffen för den som uteblev kunde vara allt från tillsägelser till order om självspäkning eller bön, och i yttersta fall fängslande eller utdrivande från kommuniteten.

Det finns två huvudgrupper av medlemmar i Nueva Jerusalén: *Consagrados*, invigda, för vilka kulten vid La Ermita och andra kyrkor är en heltidssysselsättning. Denna grupp är strikt könsindelad. Männen är präster, ordensbröder (franciskaner eller cistercienser) eller celibatära ”heliga män” och kvinnorna är nunnor och yngre invigda kvinnor, som också lever i celibat. Även om det var Mamá Salomé som mottog alla meddelanden från jungfrun var det Papá Nábor som var den otvetydigt starkaste ledaren och den som omformade budskapen till regler för kommuniteten. Hans titel ska förstås som ”pappa Nábor” och inte som påven Nábor. Folket i Nya Jerusalem tror att påven Paulus VI fortfarande lever i fångenskap och ska komma till kommuniteten kort före världens undergång. De tror alltså inte att han dog 1978. Innan dess hade dock Papá Nábor en ledande roll som förvaltare av den romersk-katolska kyrkans sanna lära, möjligen betraktades han som ett slags påvens vikarie under dessa exceptionella omständigheter. Många katolska traditionalistiska grupper gör allt för att hitta en biskop som kan förmedla den apostoliska successionen, men Papá Nábor blev aldrig biskopsvigd av någon annan prelat. Han menade att han fått uppdraget direkt från jungfrun.

Han ansåg sig därför kunna prästviga och biskopsviga. Papá Nábor ”smorde” också helgon; hundratals personer uppkallades efter katolska helgon och dessa bar, åtminstone vid högtidliga tillfällen, glerior av aluminiumfolie.

Den andra befolkningsgruppen kallas *non-consagrados*, icke-invigda. Dessa är den absoluta majoriteten av invånarna. De förväntades delta i en daglig mässa klockan fyra på morgonen, ägna sig åt två timmars enskild bön, samt be angelus- och rosenkransböner varje dag. De förväntas också utsätta sig för självspäkning. I övrigt är de sysselsatta med fysiskt arbete på åkrarna och ska bidra ekonomiskt till kommunitetens ekonomi. Det finns en strikt klädkod även för de icke-vigda. Klädseln ska visa invånarnas avgränsning från den omkringliggande världen. För männen är inte skillnaden så stor även om de alltid ska ha långärmade skjortor med skapular och rosenkransar runt halsen och vara kortklippta. Kvinnorna har däremot fotsida dräkter i olika färger och bär slöja.

I början av 1981 dog Mamá Salomé. Frågan var nu vem som skulle ta över hennes roll som medium. Två unga kvinnor menade att de började motta budskap från jungfrun. Den första var den drygt 20-åriga nunnan Margarita María de Alacoque – kallad Mamá Margarita. Den andra var en tonåring från Monterrey som nyligen kommit till Nueva Jerusalén. Hon hette Arcadia Bautista Arteaga, men kom att kallas Mamá María de Jesús. Det blev den senare som Papá Nábor bestämde sig för år 1982. Mamá María de Jesús kom att bli en viktig missionär, som reste runt i Mexiko och Förenta staterna för att vinna nya medlemmar, men medlemsantalet dalade genom att många lämnade platsen i protest mot hennes upphöjda position, men också på grund av de materiella förhållandena i Nueva Jerusalén. Många av medlemmarna menade att Mamá Margarita var den rättmätiga efterträdaren till Mamá Salomé, eftersom Mamá María de Jesús var en nykomling, som dessutom kom långt ifrån gruppens kärnområden i centrala Mexiko. Detta ledde till en gradvis splittring mellan två befolkningsgrupper, som gjorde att många av de tidiga nunnorna och andra medlemmar lämnade platsen. Invånarantalet i Nueva Jerusalén hade i början av 1980-talet minskat till ungefär hälften: drygt 4000 personer.

I en artikel från 2003 analyserar Miguel C. Leatham orsakerna till schismen 1982. Fram till denna tid var Nueva Jerusalén fortfarande en tämligen öppen kommunitet. Folk kunde komma och gå. I ett meddelande som jungfrun gav var det emellertid nu dags att ”skaka ur mattan, så att ohyra och damm” kunde drivas ut från kommuniteten. Agnarna skulle skiljas från vetet.

Jungfrun sa också att ”de [anhängarna till Mamá Margarita] vill ha krig, och krig ska de få”. Den 18 september 1982 fick dessa anhängare 20 minuter på sig att lämna kommuniteten. De övervakades av män med machetes, stenar och påkar. Det var ingen tvekan att deras liv och hälsa var hotade. Ungefär 600 personer drevs ut denna dag och kommuniteten blev alltså ännu mindre. De flesta av dessa bosatte sig i närheten av Nueva Jerusalén, eftersom de fortfarande trodde på jungfru Marias närvaro i staden, om än inte på den nya mottagaren av budskapen. Även om statliga poliser reste till La Ermita blev ingen där anklagad för brott. Nueva Jerusalén var en teokratisk stad som stod utanför världen och uppenbarligen accepterade den mexikanska staten detta.

Under perioden 1982 till 1989 mottog Mamá María de Jesús också budskap från den avlidna Mamá Salomé och profeterade att jorden skulle gå under 1983. Senare flyttades årtalet fram till 1988 och därefter till 1999. År 1989 upphörde Mariauppenbarelserna tvärt. Jungfrun hade bett Gud om tillåtelse att få återvända till himlen för att förbereda jordens undergång. Gruppen i Nya Jerusalem väntade alltså inte på Kristi återkomst till jorden utan det var jungfrun som, i sällskap med Paulus VI, skulle återvända vid tidens slut och bringa hem sina trogna till himlen. Vid denna tid drog sig Mamá María de Jesús tillbaka till klostret och gjorde inga fler publika uttalanden; hon hade också förlorat Papá Nábors gunst. I sitt sista budskap meddelade jungfrun att hon i fortsättningen skulle kommunicera med hjälp av själar i himlen och skärselden. När Mamá María de Jesús dragit sig tillbaka ersattes hon av en man vid namn Agapito Gómez, som kom att ta emot budskap under två decennier. Han gjorde inspelningar av sina samtal med andarna och inspelningarna sändes sedan ut via det högtalarsystem som installerats i Nueva Jerusalén. De trycktes också och distribuerades till invånare och pilgrimer.

Från omkring 1991 började Agapito Gómez ta emot meddelanden från Mexikos president mellan 1934 och 1940, Lázaro Cárdenas. Den döde presidentens inträde på den andliga scenen sammanföll med en ny märklig period i gruppens historia – den partipolitiska. Detta skeende har utforskats av bland andra historikern Juan Carlos Ruiz Guadalajara och journalisten Sam Quinones. Vid valet 1992 stod kampen i Michoacán mellan det sedan länge statsbärande mittenpartiet PRI och det vänsterinriktade utbrytarpartiet PRD. Det senare leddes av Lázaro Cárdenas' son Cuauhtémoc Cárdenas. Rösterna från Nueva Jerusalén hade naturligtvis ingen större betydelse på nationell eller delstatsnivå, men på kommunnivå kunde de bli utslagsgivande. Inför valet meddelade Lázaro Cárdenas' ande att de invånarna i Nya

Jerusalem inte skulle lägga sina röster på hans sons parti utan stödja ”jungfruns parti” (PRI) och i princip alla röstberättigade rättade sig efter rösten från himlen. Vid presidentvalet 1994 och följande val har resultatet blivit det samma; nästan alla har röstat på PRI.

En anledning till att Nueva Jerusalén har tillåtits fortsätta existera är allianserna med den lokala ekonomiska och politiska makten. Papá Nabor upprätthöll goda kontakter med familjen Villaseñor, som ägde stora sockerrörsodlingar och hade stort inflytande på såväl lokal som regional politik. De representerade inte oväntat PRI. Genom Nueva Jerusalén fick familjen Villaseñor god tillgång till billig, hårt arbetande och lydig arbetskraft. Det var till och med så att Papá Nabor exkommunicerade dem som inte ville arbeta på Villaseñors plantager. Dessa allianser har utan tvekan ökat Nueva Jerusaléns handlingsutrymme på det lokala planet.

Med undantag av valen och de regelbundna utdrivningarna av medlemmar kom få nyheter från Nya Jerusalén under 1990-talet och början av 2000-talet och i princip inga forskare har sysslat med komuniteten under de senaste tio åren. Den åldrige Papá Nabor fortsatte att styra komuniteten med järnhand och Agapito Gómez fortsatte att få budskap från själarna. Under 1980- och 1990-talet beslutades att samtliga medlemmar av komuniteten skulle leva i celibat i väntan på jordens undergång och man förbjöd i princip all kontakt mellan könen. Alla aktiviteter i komuniteten blev könsuppdelade. De nya reglerna förde med sig att den interna polisens kontroll över människors liv blev ännu noggrannare än tidigare och varje steg övervakades. Grupper av ungdomar som växt upp i komuniteten och som mindes en tid då reglerna inte var fullt så hårda opponerade sig. Det utvecklades ungdomsgång i Nya Jerusalem, som bland annat var inblandade i knarkhandel och våldsamheter. Några av dem försökte mörda Papá Nabors sekreterare Padre Matías. Återigen ledde händelserna till nya utdrivningar av familjer från Nya Jerusalem. Även dessa gavs 20 minuter på sig att lämna komuniteten; annars skulle de dödas.

År 2008 gick Nueva Jerusalén återigen in i en ny fas. Den nu 98-årige och svårt sjuke Papá Nabor utsåg, enligt uppgift, biskop Martín de Tours till sin efterträdare genom att sätta sitt tumavtryck på ett dokument. Kort därefter dog han och samma år avled även Agapito Gómez och Nya Jerusalem var på nytt utan mottagare för själarnas budskap. Gómez roll som medium togs dock snabbt över av hans dotter Madre Catalina.

Under sina fyrtio år har Nya Jerusalem varit en anomali. Trots att mexikansk lag kräver det, hade samhället länge ingen offentlig skola som gav examina. Där finns ingen statlig polis närvarande, människor betalar inte skatt och invånarna tar sig rätten att stoppa alla som de inte vill ska komma in i staden och invånarna äger inte den mark de bebod. Gång efter annan har stora grupper lämnat kommuniteten eller blivit utdrivna med våld och hot om våld. Mord och mordförsök har förekommit, liksom sexuella övergrepp och våldtäkter. Trots detta har polisen inte ingripit. Nueva Jerusalén lyckas upprätthålla sin teokrati med hjälp av sina lokala ekonomiska och politiska allianser. Idag är själva samhället Nueva Jerusalén delat mellan två grupper. Det finns en mindre utbrytargrupp, ledd av biskop Santiago Mayor, som inte accepterar biskop Martin de Tours och Madre Catalinas ledarskap. Det var denna grupp som nyttjade den statliga skola som förstördes i gryningen den 6 juli 2012. Den majoritetsgrupp som är underställd Martín de Tours har också deklarerat att ”jungfrun vill se blod flyta” och hotar bränna ner alla dissidenternas hem. Skräcken härskar i det mexikanska Nya Jerusalem och myndigheterna tittar på.

Referenser

- David G. Bromley & Rachel S. Bobbitt “The Organizational Development of Marian Apparitional Movements”, *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, 14:3 (2011), sid. 5-41.
- Miguel C. Leatham, ”Rethinking religious decision-making in peasant millenarianism: The Case of Nueva Jerusalén”, *Journal of Contemporary Religion* 12:3 (1997), sid. 295-309.
- Miguel C. Leatham, ”’Shaking Out the Mat’: Schism and Organizational Transformation at a Mexican Ark of the Virgin”, *Journal for the Scientific Study of Religion* 42:2 (2003), sid. 175-187.
- Gustavo López Castro, ”Nueva Jerusalén: un pueblo del más allá”, *Relaciones: Estudios de historia y sociedad* 18 (1984), sid. 93-114
- Sam Quinones, *True Tales from Another Mexico*, Albuquerque: University of New Mexico Press, 2001.
- Juan Carlos Ruiz Guadalajara, ”Dios nunca muere, y también vota: Elecciones federales de 1994 en la Nueva Jerusalén michoacana”, *Relaciones: Estudios de historia y sociedad* 65/66 (1996), sid. 115-169.